

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Moralske Tanker (DK)

Citation: Holberg, Ludvig: "Moralske Tanker", i Holberg, Ludvig: *Moralske Tanker*, udg. af F.J.Billeskov Jansen ; Jørgen Hunosøe , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1992, s. 420. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg13val-shoot-idm139659559883456/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Moralske Tanker

- 258 *Inscitiam* (. . .): De falske profeter røber deres enfoldighed eller bedrag, når de plump afmalder himlens lykkelige riger. – (*der ere faa Mennesker,*) som jo: som ikke. – *Hoved-Inclinationer*: herskende tilbøjeligheder, lyster. – *u-ryggelige*: urokkelige. – *have givet Tømme til*: ophørt med at styre; ladet få frit løb.
- 259 *Vellyster*: hvad der fremkalder lystfølelse, hvad man har stærkt behag i. – *Aftrining*: afbildning. – *Othins Boeliger*: Odins b., dvs. Valhal. – *Brunsviger Mumme*: navn på stærk ølsort fra den nordty. by Brunsvig (opkaldt efter bryggeren Chr. Mumme).
- 260 *Metaphora*: metaforer, dvs. billeder el. symboler. – *paverede*: brolagte. – *udi Aabenbaringen*: i beskrivelsen af det himmelske Jerusalem, Joh. Åb. 21, 10 ff. – *Graasteen*: kampesten. – *confundere*: forveksle.
- 261 *Maxima* (. . .): Størsteparten af folk priser gamle dage, anser ældgamle tider for mindre dadelværdige. – *Saturni Alder*: den lat. gud Saturnus identificeredes med den gr. gud Kronos, hvis tid kaldtes guldalderen (Ovid: *Metam.* 1, 89 ff.). – *Digt*: opspind, fabler. – *Antiquarii*: oldtidsforskere. – *Kægt*: skampæl. – *Historier*: historiske overleveringer; historien.
- 262 *den sidste Verden*: den moderne tid; vor tid. – *Republique(s)*: statssamfund; her modstillet Rige med monarkisk styreform. – *desperate*: håbløse. – *Poltrons*: kujoner. – *Rusland*: under Peter den Store iværksattes et gennemgribende reformarbejde.
- 263 *Politesse*: dannede manerer. – *Flek*: flække, landsby. – *Ingermanland*: erobret 1702 af Peter den Store, som her allerede 1703 begyndte anlæggelsen af St. Petersborg. – *Difficilis* (. . .): lat. Vanskelig, gnaven, den svundne tids lovpriser. Horats: *Ars poetica* 173. – *Joab*: dræber uden videre ceremonier *Abner* (2. Sam. 3, 27), men Amasa efter at have hilst ham med et kys (smst. 20, 9–10).
- 264 *Tenui* (. . .): lat. Med en fros tynde lunge [som regnedes for giftig]. *Juvenal* 6, 659. – *Avec* (. . .): se n.t.s. 127. – *Gevær*: våben. – *Kong Darius*: Daireios 3. (se n.t.s. 149), der mistede sit rige til Aleksander den Store. – *Cingiskan*: se n.t.s. 191. – *Tamerlan*, Timur Lenk (1336–1405): tatarisk hærfører. – *førraske*: overraske, overrumple. – *udi Krigens Drift*: under krigens gang, forløb. – *hysteron proteron*: gr. retorisk figur, der stiller det tidsmæssigt el. logisk sidste først. – *Multa* (. . .): lat. Mange [ord], som forlængst er gået af brug, genfødes, og de [som nu æres] skal gå af brug. Horats: *Ars poetica* 70. – *moraliserede*: oplyste.
- 265 *pæne (Hyrdinder)*: knibske. – *Fortrydelse*: mishag, vrede. – *casserede*: spole-rede. – *Præudier*: forspil. – *Bienveillance*: sømmelighed. – *Enekamper*: tvekampe – omtalt hos Saxo, men ikke i de danske landskabslove. – *glønde Jern*: jernbyrdbestemmelserne i Skånske Lov. – *gilde*: kastrerede. – *tilholdet*: krævet. – *Dansk Anordning*: Erik Glippings nyborgske Forordning for Sjælland af 1284, § 16. Tilføjet Eriks sjællandske Lov. – *Sachsenspiegel* (. . .) *Schwabenspiegel*: to ty. middelalderlige retsbøger. – *6 Verdener*: der omtales syv verdensaldr.
- 266 *en 10 Aars Krig*: grækernes tog til Troja. – *det gemeene Beste*: almenvellet.